

Innovative anskaffelser

- et innovasjonsverktøy for løsninger som håndterer ekstrem-nedbør og overvann

v/ Hilde Sætertrø, seniorrådgiver Leverandørutviklingsprogrammet

Hva er innovative anskaffelser?

En innovasjonsmetodikk som fører sammen offentlige behovseiere med private bedrifter og fagmiljø for samskaping av nye eller bedre løsninger for å møte samfunnsendringer.

Behov møter løsninger.

Offentlige anskaffelser er et innovasjons-instrument

Trøndelags strategi for klimaomstilling

Plan- og bygningsloven (PBL) er et av de viktigste langsiktige virkemidlene i norsk klimapolitikk. Den pålegger kommunene å ta klimahensyn, både utslippsreduksjon og klimatilpasning, i sin planlegging. Kommunene er planmyndighet og skal tilrettelegge for en arealbruk som reduserer utslipp gjennom å redusere transportbehov. Gjennom PBL kan kommunen hindre nedbygging av skog, myr og dyrka mark. Disse arealene kan binde CO₂, dersom de forvaltes på en bærekraftig måte. Risiko og sårbarhetsanalyser knyttet til effekter av global oppvarming som havnivåstigning, økt ras, skred og flomfare skal også inngå i kommunenes planlegging.

Markedsbaserte virkemidler er avgifter, ulike former for subsidier og konkurransebaserte offentlige anskaffelser. I anbudprosesser kan kommunene sette miljøkrav knyttet til miljøledelse, til klimagassreduksjon og bruk av fossilfri teknologi og sirkulære løsninger. Gjennom innovative anskaffelser kan det offentlige gå foran og etterspørre produkter og tjenester som markedet ikke tilbyr i dag (for eksempel framtidens hurtigbåt eller digital plattform for ombruk av byggematerialer). På den måten vil kommunene kunne være pådriver for en klimavennlig teknologiutvikling.

Offentlige anskaffelser er et innovasjonsinstrument som kan fremme klimaomstilling gjennom å pilotere nye løsninger. Deretter må virkemiddelapparatet også legge til rette for oppskalering.

Kommuner kan innføre parkeringsavgifter for å begrense lokal bilbruk eller innføre renovasjonsavgifter for å utvikle en offensiv kretsløpsbasert avfallshåndtering. Tilskudd til elsykler, samarbeidsprosjekter med lokalt næringsliv for grønn næringsutvikling og tilskudd rettet mot miljøtiltak i landbruket er eksempel på markedsmekanismer kommunene kan ta i bruk.

Tilrettelegge for nettverk er en rolle kommunene kan ta for å legge til rette for møteplasser, der kommunens innbyggere og næringsliv kan møtes og bidra til å utforme lokale klimatiltak og eventuelt nye samarbeidsarenaer. I slike nettverk er det naturlig å involvere aktører som Forskningsrådet, Innovasjon Norge, SIVA og ENOVA, og informere om aktuelle virkemidler som kommunene kan benytte seg av. ENOVA har støtteordninger knyttet både til piloter for ny teknologi og energieffektiviseringstiltak.

Regionalt forskningsfond i Trøndelag lyser ut midler til mindre FoU-prosjekter som små og mellomstore bedrifter og kommuner/kommunale virksomheter kan søke på. Det legges vekt på at prosjektene skal ha et definert forskningsinnhold med innkjøp av

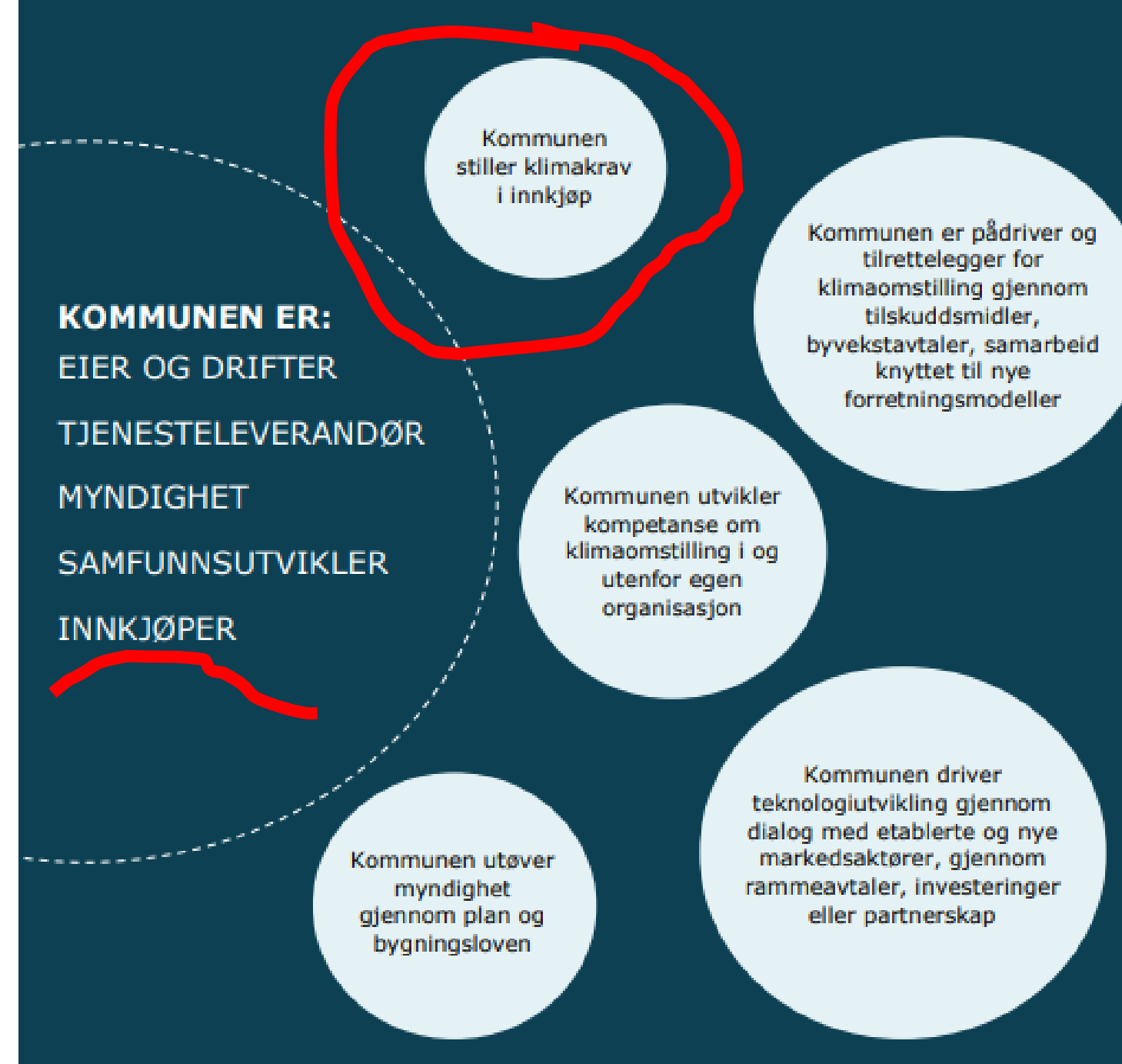

Virkemidler for klimaomstilling

Kommunene i Trøndelag kan ta en viktig rolle i klimaomstillingen. Som samfunnsutvikler kan kommunen sette i gang prosesser for omstilling både av lokalt næringsliv og tiltak overfor innbyggerne. Å mobilisere til dialog med lokale aktører for å gjennomføre lokale utviklingstiltak, er en del av denne rollen (figur 8).

En forutsetning for en positiv utvikling er forankring og eierskap til klimaomstilling i både politiske og administrative ledelse i kommunene. Forskning viser at klimaarbeidet i kommunene fortsatt er ildsjelsdrevet, og i enkelte kommuner er det fortsatt behov for mer systematisk arbeid med klimaomstilling innenfor områder som vann og avløp, eiendom, veg, planlegging, utdanning, helse og omsorg og innkjøp.

Systematisk arbeid med klimaomstilling i kommunal sektor

Figur 8: Roller og virkemidler som kommunal sektor kan bruke for klimaomstilling.

Innovasjonsprosessen

Fremtidsrettet overvannshåndtering i fortattede by-forsteder

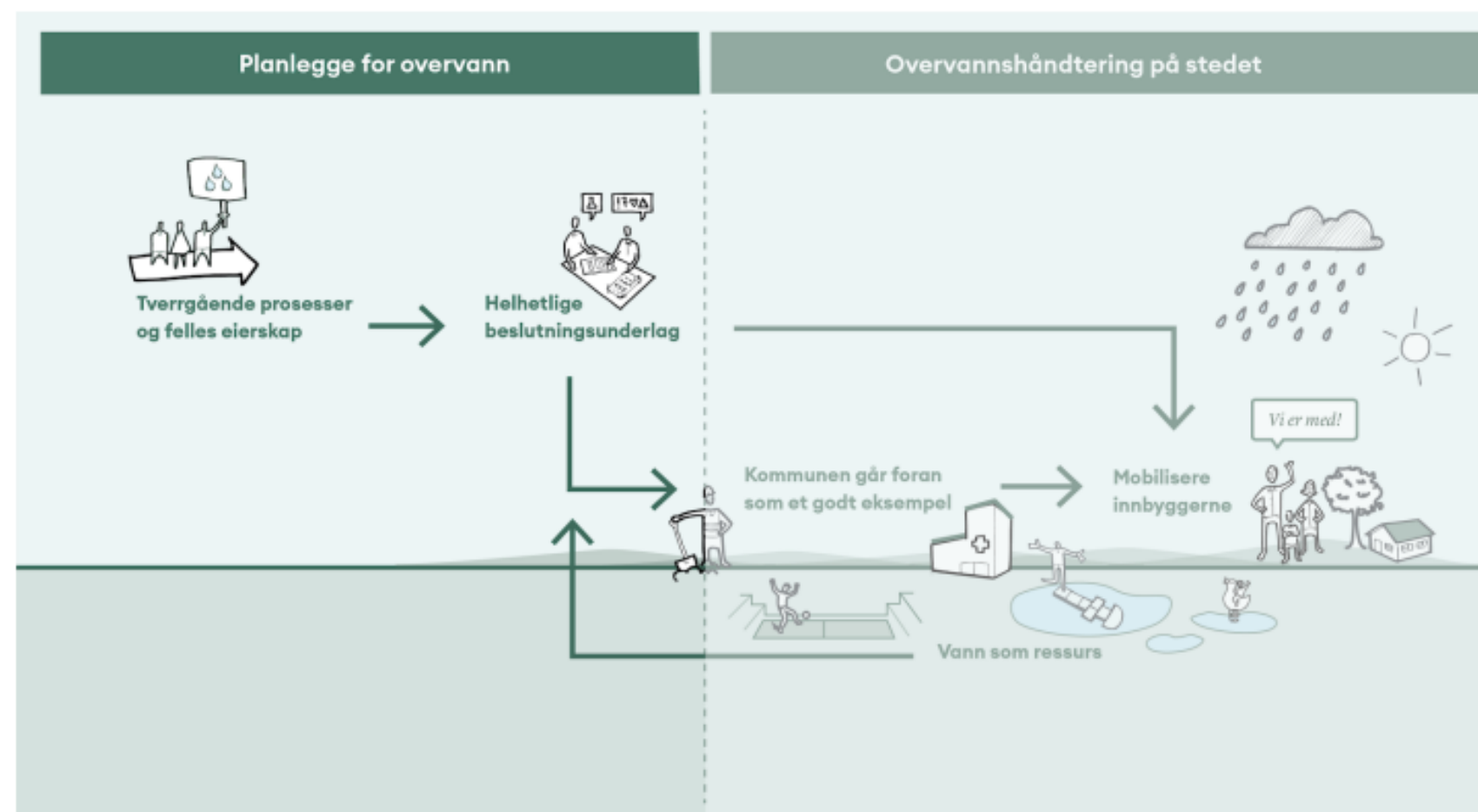
[Fremtidsrettet overvannshåndtering i fortattede by-forsteder: Les mer om prosjektet her](#)

Utfordring og behovsbeskrivelse

Gjennom kartleggingsarbeidet har vi kommet frem til to behov vi mener vil kunne gi særlig stor effekt for kommunen.

Dette er behov for tverrgående prosesser i kommunen, felles eierskap til utfordringene, samt behov for helhetlig beslutningsgrunnlag.

Tverrgående prosesser i kommunen og felles eierskap handler både om hvordan ulike sektorer i kommunen spiller inn behov og kunnskap slik at helheten sikres, og hvordan de samme sektorene forplikter seg til å ta i bruk en løsning som sikrer det riktige beslutningsunderlaget. Hva som skal til for å lande på hva som er det riktige beslutningsgrunnlaget i ulike situasjoner, for ulike områder gitt ulike forutsetninger kan vi ikke se finnes på markedet i dag – og ser derfor at et innovasjonspartnerskap vil kunne få frem helt nye løsninger innen dette. Til nytte for kommuner over hele landet.

Bærum utvikler nytt verktøy for å håndtere styrtregn og flom

Bærum kommune inngår samarbeid med et dansk-norsk team ledet av EnviDan, med partnerne SLA Norge, Menon, Aarhus Vand og Scalgo. Kontrakten har en verdi på 12 millioner kroner.

Ambisjonen er å utvikle et nytt verktøy som blant annet kan simulere effekten av ulike flomtiltak og løsninger i et gitt område.

– Det er ikke mulig å dimensjonere seg ut av problematikken med mer styrtregn. For å kunne håndtere større nedbørsmengder må vi ta kloke valg. Bærum har gode strategier for overvannshåndtering og markedet tilbyr mange løsninger. Dette verktøyet vil vise oss kost og nytte av ulike løsninger, sier kommunaldirektør for samfunn i Bærum kommune Arthur Wøhni.

Det tunge skal bli lett

Teamet har spesialisert kompetanse på klimaforandringer og overvannshåndtering i sammenheng med norsk natur og byutvikling. De skal utvikle og flette sammen mykvare, samarbeidsmetoder, samfunnsøkonomi og plangrep i et nytt digitalt verktøy og prosessverktøy. Løsningene som utvikles i prosjektet skal være overførbare til andre kommuner.

Ole Munk Nielsen, forretningsdirektør i EnviDan, forteller at de blant annet skal gjøre tunge databeregninger lett tilgjengelige og forståelige for alle med prosjekter som berører planlegging og overvann i kommunen. Den nye modellen gjør at man lett synliggjør samfunnsomkostningene knyttet til oversvømmelser og eventuelle tiltak. Slik kan kommunene sikre at de bruker pengene der det trengs mest og gir størst merverdi.

RENVANN Gravefri fornyelse av drikke- vannsledninger som reduserer lekkasjer

Nye løsninger som er kostnadseffektive som på en gravefri måte fornyer drikkevannsledninger, og som dermed reduserer vannlekkasjer i nettet.

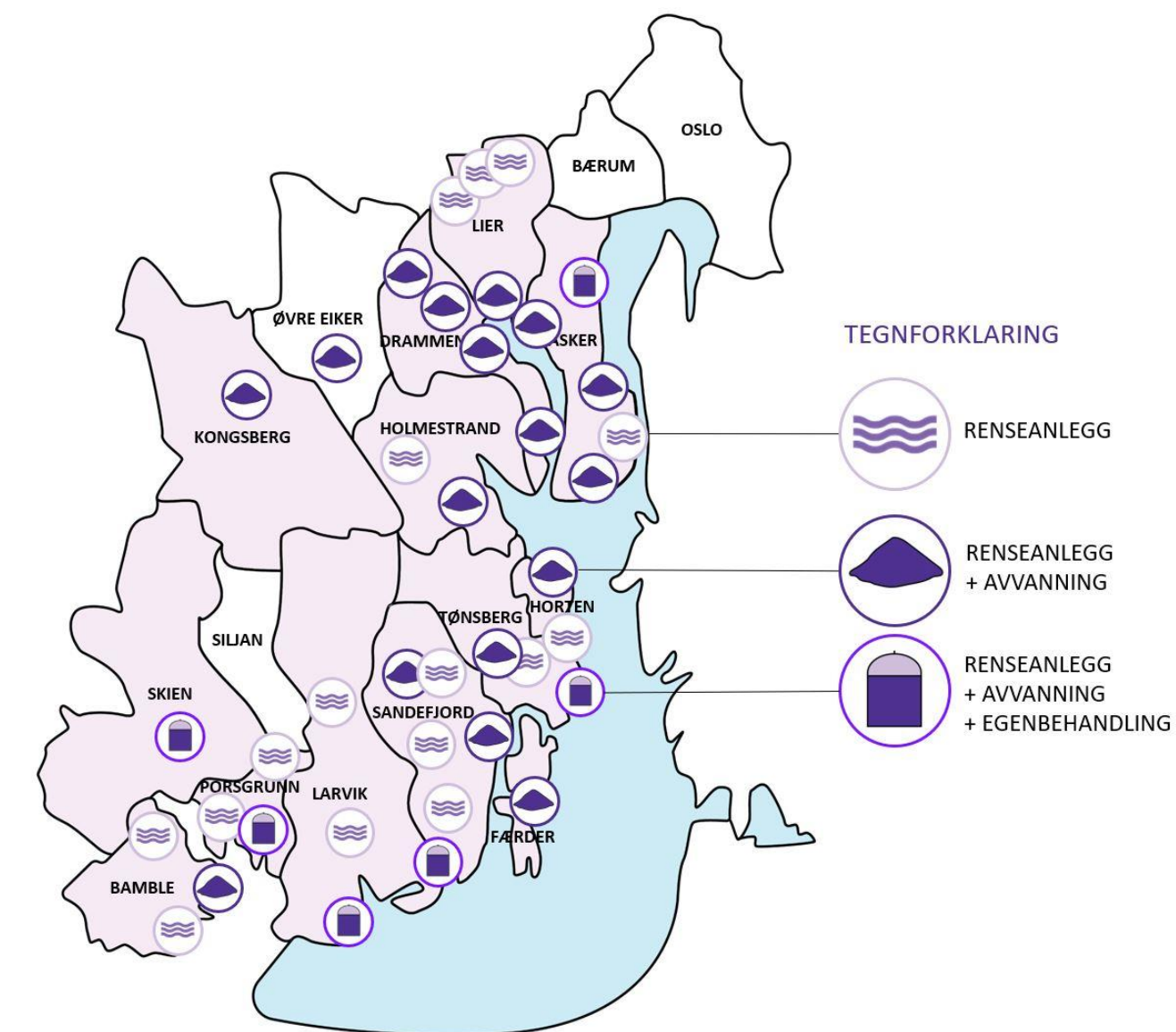
Aktører

Trondheim kommune

Sammen om slambehandling

13 kommuner – minske utslipp og øke ressursutnyttelse

Anskaffe sammen?
Med noen/alle?

2024

Anskaffe alene?

Oppstartsmøte
25.Mai 2022

Info.møte
videre prosess
21. Juni 2022
(digitalt)

**Workshop
OPPSTART**
27. sept. 2022
(fysisk)

**Oppsummering WS
OPPSTART**
+ forpliktet
deltagelse i videre
prosess
17. okt. 2022
(digitalt)

**BEHOV
workshop**
24.nov. 2022
(fysisk)

**Oppsummering
WS BEHOV**
19.des. 2022
(digitalt)

**DIALOG
Forberedende
WS**
9.feb. 2023
(fysisk)

**DIALOG
m/markedet/
aktører**
19.april 2023
(fysisk)

**FOREDLE og
bearbeide info.**
fra markedet ++
Vår/høst 2023

**BESLUTTE/
HVORDAN
ANSKAFTE**
Forberede
konkurranse
Høst/vinter 2023

Arb.gr.møte7.
Juni 2022

Arb.gr.møte
24. aug. 2022

Arb.gr.møte
4.nov. 2022

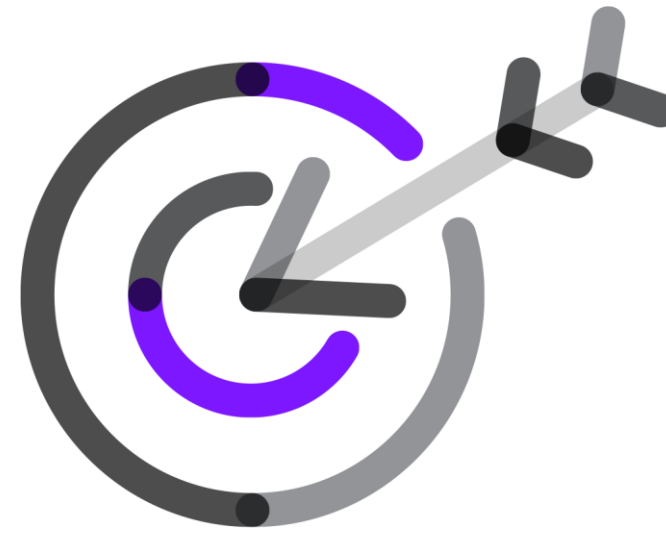
Arb.gr.møte
des. 2022

Arb.gr.møte
17.feb 2023

Arb.gr.møte

Arb.gr.møte

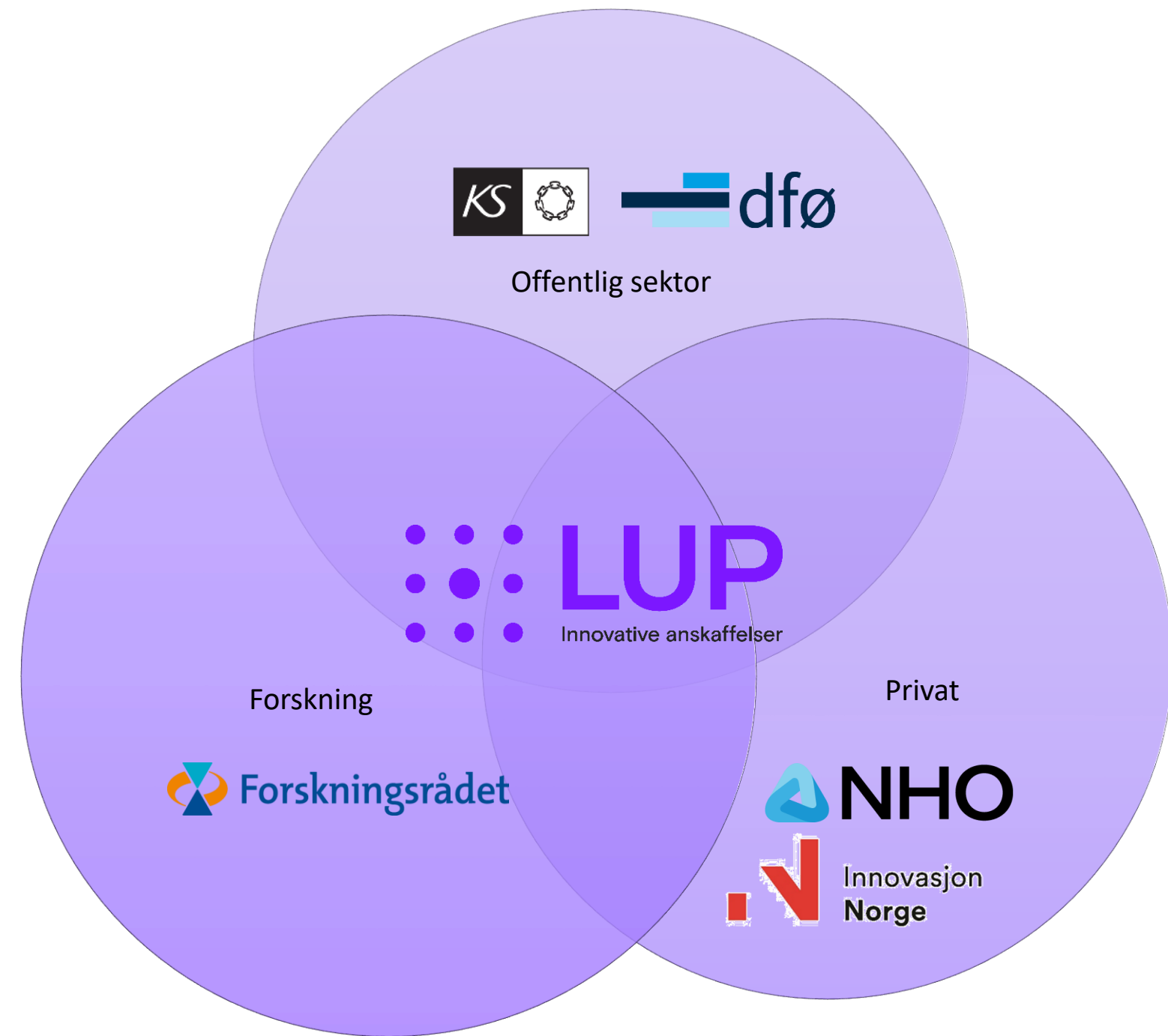
Leverandørutviklingsprogrammets misjon:

Bidra til at offentlig sektor etterspør nye eller bedre løsninger som stimulerer næringslivet (leverandørene) til utvikling og leveranser som styrker deres konkurransevne. Samtidig skal løsningene bidra til å oppfylle mål og strategier for de offentlige virksomhetene og samfunnet.

Øke innovasjonseffekten av offentlige anskaffelser.

5 eiere

30 Partnere

4 departementer

Nærings- og fiskeridepartementet	Klima- og miljødepartementet
Helse- og omsorgsdepartementet	Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Programmets ansatte

Kjersti
Innovasjonspådriver
Innlandet

Stig
Innovasjonspådriver Sør-
og Vestlandet

Hilde
Innovasjonspådriver
Midt-Norge

Gørill
Innovasjonspådriver Oslo

Cecilie
Innovasjonspådriver
Østlandet

Anita
Innovasjonspådriver
Nord-Norge

Ingebjørg
Programleder

Lena
Administrasjon

Ida
Innovasjonspådriver

Riche
Innovasjonspådriver
helse og omsorg

Harald
Innovasjonspådriver
stat

Elisabeth
Innovasjonspådriver

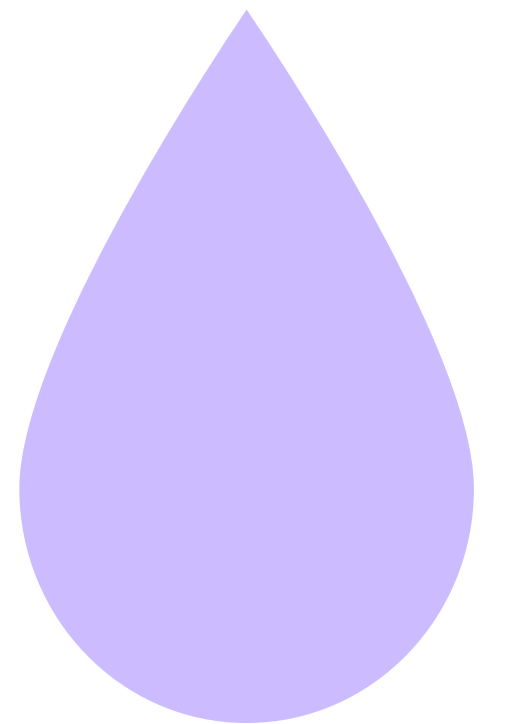
LUP sin satsing på VANN i 2023

Samarbeid med:

Norsk Vann, Vannforsk, Prosjekt Norge/Nytt Vann 2040, Grønn anleggsektor, SINTEF, Vannklyngen, videre med Tekna, FHI, NTNU, NMBU, Water Europe

Noen kartlagte utfordringer og endringer i lovverk som gir grunnlag for innovasjonsprosesser og nye løsninger:

- EU - Nytt avløpsdirektiv – krav til sekundær, tertiær og kvartærrensing – utfordringer for kommune-Norge
- NoU'er – overvann, +++
- Krav om energinøytralitet – renseanlegg over 10 000 pe – forbruk = produsert
- Endringer i PBL fra 01.01 2024 – overvannstiltak – blågrønne løsninger – håndteres på eiendommen
- Utfordringer knyttet til overvann ... og digitalisering av overvannstiltak (norsk standard)
- Utfordringer/behov digitalisering av anlegg – gjelder både avløp og rent vann (etablere, få inn data, drifte/måle, rapportere, beslutte)
- Behov for forsterket sikkerhet knyttet til vannforsyning/reservevannsforsyning (tenke modulært/ulike kapasiteter tilpasses (nødvann, i felt,...))
- Omfattende lekkasjer på drikkevannsnettet og avløpsnettet (mye prøves ut ...)
- KommuneNorge melder om omfattende investeringsbehov - avløp ...

Noen aktiviteter i LUP innen VANN i 2023

Avløp, flom overvann, fremmedvann:

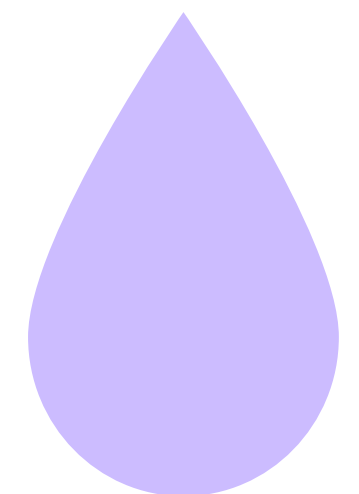
- «Sammen om slambehandling» (prosess med 13 kommuner vest for Oslofjorden)
- Behov for/krav om sekundærrensing/nitrogenrensing for mindre kommuner
- Nytt renseanlegg (hydrogen) – Lillestrøm
- «Myrmoen Miljøstasjon og Slambehandlingsanlegg» - 6 kommuner - utredn. Alt. Beh.metoder
- 2 gjennomførte anskaffelser av renseanlegg (Forsvarsbygg og Kongsberg kommune) – overføringsverdi til kommuner som må anskaffe nytt eller tillegg i eksisterende renseanlegg (ref. potensiell fellesprosess med kommuner som har behov for sekundærrensing/nitrogenrensing og slambehandling)
- Flomrespons – framtidens lokale flomvarslingsverktøy - 6 kommuner i Nord Gudbrandsdalen
- Førkom- SMELT – fjerning av forurenset snø – Tr.lag FK, Oslo kommune og Tr.h.kommune

Rent vann:

- Pot. – RØR (fossilfri med NoDig-metode) – Lillestrøm

18. april: Konferanse / workshop med Østlandssamarbeidet og Norsk Vann:

Hvordan kan kommunenes innkjøpsrolle bidra til at det utvikles og tas i bruk miljøteknologi som utbedrer miljøsituasjonen i Oslofjorden og tilhørende vassdrag?

Utnytt tilgang til gratis kompetanse og
prosess-bistand,
følg strategi for klimaomstilling i Trøndelag

Gå sammen!

innovativeanskaffelser.no

Hilde Sætertrø – hilde.saterthro@nho.no , tlf: 41 68 67 88

innovativeanskaffelser.no